

Chemelot en maatwerkafspraken

Chemelot is een sterk geïntegreerde chemische site, met 19 zelfstandige productiebedrijven en 60 fabrieken. De integratie heeft betrekking op een aantal essentiële gebieden:

1. Grondstoffen. Op Chemelot worden delfstoffen (aardgas en aardolie in de vorm van nafta) omgezet in de basisgrondstoffen ammoniak, etheen en propeen. Deze basisgrondstoffen worden vervolgens, vaak in meerdere productiestappen en door verschillende bedrijven, omgezet in kunststoffen, kunstmest en chemicaliën, die onmisbaar zijn voor de maakindustrie, de landbouw en de bouwnijverheid. De producten van Chemelot zijn essentieel voor de strategische autonomie van Nederland en Europa.
2. Energie. Chemelot heeft één geïntegreerd energiesysteem. Door het hergebruik van restwarmte is Chemelot op energiegebied intrinsiek zeer efficiënt.
3. Water. Water is een essentiële hulpstof in de chemische industrie, als proceswater en als koelwater. Chemelot heeft één centrale waterzuiveringsinstallatie, die technologisch *state of the art* is en waarschijnlijk de strengste en meest gedetailleerde lozingsvergunning van Europa is.
4. Koepelvergunning. Chemelot heeft één centrale milieuvergunning, wat grote voordelen oplevert voor de omgeving en de overheid. Chemelot is ook het enige industriële cluster dat integraal rapporteert over de milieubelasting.
5. Zelfvoorzienend. Chemelot is het enige industriële cluster waar alle activiteiten plaatsvinden binnen één hek. Binnen dat hek is Chemelot zelfvoorzienend op het gebied van infrastructuur, zoals wegen, kabels, leidingen, verlichting, kolommenbanen, riolen, waterzuivering, spoorlijnen, railterminal en haven, maar ook met een eigen beveiliging en brandweer. Op het gebied van deze essentiële voorzieningen vormt Chemelot geen financiële last voor de samenleving. (Maar maakt de aanwezigheid op Chemelot ook relatief duur).
6. Onderwijs, onderzoek en ontwikkeling. Door de aanwezigheid van de Brightlands Chemelot Campus is er een unieke samenwerking en samenhang tussen onderwijs, onderzoek en ontwikkeling en industriële activiteit.

Chemelot is koploper op het gebied van verduurzaming en heeft plannen klaar liggen om de eerste volledig circulaire chemische site van Europa te worden. Op 4 maart jl. is de strategie gepresenteerd voor de ontwikkeling van de site: "Chemelot circulair, de routekaart" (www.chemelot.nl/chemelot/visie). Het eerste exemplaar van de brochure is overhandigd aan minister Adriaansens. In de strategie wordt de route gepresenteerd naar een circulaire toekomst op het gebied van 1. Grondstoffen, 2. Energie en 3. Water. De gedachte achter de eigen site strategie is dat de verduurzaming van de industrie niet alleen een verantwoordelijkheid is van individuele bedrijven, maar ook een fundamentele verandering van het productiesysteem vergt. En Chemelot is zo'n systeem. Er is aan de minister bij die gelegenheid een lijst overhandigd met de gewenste beleidskeuzes voor de basisindustrie (zoals Chemelot):

1. Integraal beleid voor de basisindustrie

Maatwerkafspraken met individuele bedrijven zijn nuttig en nodig. Op Chemelot zijn 4 bedrijven betrokken bij de maatwerkafspraken. Maar deze afspraken dekken maar een deel van de problematiek, omdat ze onvoldoende oog hebben voor de noodzakelijke systemische aanpassingen. Het klinkt contra intuïtief, maar een duurzame industrie vergt méér industrie. De fossiele delfstoffen die nu geruisloos aangevoerd worden zullen we in de toekomst zelf moeten gaan produceren, via recycling of op basis van biomassa of via van elders aangevoerde groene waterstof. De bedrijven die dat moeten gaan doen zijn, deels, nog niet aanwezig in de bestaande productieketens. De infrastructuur op internationaal, nationaal, regionaal en site niveau is helemaal niet berekend op deze nieuwe grondstofstromen en de noodzakelijke energievoorziening. Bij gevestigde bedrijven staat deze toekomstige behoefte ook nog niet helder op het netvlies, omdat ze deels buiten hun eigen businessscope vallen. De behoefte van het cluster is dus meer dan de optelsom van de individuele bedrijven. De industriële clusters zouden daarom, als zelfstandig belanghebbende, in de maatwerkafspraken betrokken moeten worden.

Daarnaast zou er in het beleid ook meer aandacht moeten zijn voor het grote belang van de integratie van onderwijs, onderzoek en ontwikkeling met industriële productie (zoals plaatsvindt op de Brightlands Chemelot Campus).

2. Adequate infrastructuur

Het gaat om elektronen en moleculen. De problematiek rondom het elektriciteitsnet is genoegzaam bekend, en is onverminderd extreem urgent. Wat minder hoog op de agenda staat is dat ook grondstof- en productstromen wezenlijk zullen veranderen. Het probleem is dat we wel zeker weten dát ze zullen veranderen maar nog niet goed weten hoe die verandering er uit zal zien. In het huidige beleid worden productstromen als een private verantwoordelijkheid gezien. Nederland zou een groot competitief voordeel kunnen realiseren door al zo veel als mogelijk is op die toekomstige behoefte te anticiperen. Daar ligt juist een verantwoordelijkheid voor de publieke sector.

3. Meer aandacht voor circulariteit

Voor zo goed als elk consumentenproduct geldt dat de broeikasgasemissie slechts in heel beperkte mate bepaald wordt door de laatste stap in het productieproces, de uiteindelijk assemblage van het product. De grootste emissies vinden plaats bij de productie van grondstoffen (zoals op Chemelot) en bij de verwerking van het afval aan het einde van de levensduur (in de afvalverbrandingsinstallaties). Het sluiten van deze cyclus zou zeker zoveel aandacht (en faciliteiten) moeten krijgen als de Energietransitie.

4. Een consistent en op urgentie gericht overheidsbeleid

Over de gevaren van de risico-regelreflex is (ook in heel ander verband) al voldoende gezegd. De urgentie heeft betrekking op het stellen van prioriteiten. Niet alles kan tegelijkertijd. Als, zoals naar verluidt, in de maatwerkafspraken getracht wordt een groot aantal doelstellingen tegelijkertijd te realiseren, dan is het risico levensgroot dat er uiteindelijk helemaal niets van terecht komt.

5. Eerherstel voor multinationals

Het klimaatprobleem is niet kleinschalig. Om het probleem bij de wortel aan te pakken zijn gigantische investeringen nodig. Chemelot is, door de hoge mate van integratie, fantastisch gepositioneerd om een leidende rol in de transformatie te spelen. Chemelot speelt die leidende rol ook. Maar een zeer ruwe schatting laat zien dat voor een volledige transformatie investeringen nodig zijn in de orde van grootte van €20 miljard. Die investeringen worden niet gedaan door startups of het MKB, daarvoor zijn investeringen nodig van grote multinationale ondernemingen. Maar die bedrijven worden in Nederland, zowel maatschappelijk als politiek, geconfronteerd met een hoge mate van vijandigheid. Denk alleen al aan de elektriciteitstarieven. Het beleid is nog sterk gericht op de gedachte dat als grote bedrijven maar voldoende financiële pijn voelen, ze vanzelf wel zullen investeren om die pijn te verzachten. Dat is een fatale misvatting. Bedrijven investeren niet om pijn te verzachten, ze investeren om te groeien en te bloeien. Als dat niet in Nederland kan, dan doen ze het wel elders. De wereld wordt dan warmer en Nederland armer. Multinationals moeten niet gezien worden als tegenstander, maar als partner.

6. Geduld

De industrie in zijn huidige vorm is meer dan 200 jaar oud. De industrie op Chemelot bijna 100 jaar. Er is op Chemelot al heel veel bereikt. De broeikasgasemissies zijn sedert 2000 gereduceerd met meer dan 50%, de stikstofdepositie is inmiddels te verwaarlozen. De ambities zijn enorm, de plannen liggen klaar. Maar gun ons de tijd. Het steeds opnieuw verscherpen én verruimen van doelstellingen werkt uiteindelijk contraproductief.